

Akcijski program

Novi predsednik deželne odbora odvetnik Comelli v svojem odgovoru posameznim svetovalcem, ki so posegli v razpravo o njegovi programski izjavi, žal ni izpolnil našega pričakovanja, ker ni natančneje pojasnil, kateri dejanski ukrepi bodo označevali politiko deželne uprave do slovenske manjšine. V bistvu je predsednik Comelli le potrdil svoja prejšnja izvajanja, ki pa so po našem mnenju preveč splošna in samo načelna, da bi nas mogla povsem zadovoljiti.

Obstaja namreč kopica starih problemov, ki niso bili rešeni, zaradi česar je slovenska narodnostna skupnost v deželi imela nepopravljivo škodo. Poleg tega nastopajo takorekoč vsak dan novi problemi, ki jih poraja sam družbeno-gospodarski razvoj. Ta se namreč navadno programira, ne da bi se upoštevala prisotnost tistega živega organizma, ki mu je ime slovenska narodnostna skupnost, tako da se pogosto dogaja, da ta razvoj hote ali nehote dejansko ogroža obstoj manjšine.

Glede na to stanje in glede na v bistvu zapete izjave novega predsednika deželne vlade je naloga predstavnika Slovenske skupnosti in drugih političnih sil, ki v deželni svet neposredno ali posredno predstavljajo Slovence, da čimprej sestavijo natančen akcijski program, s katerim naj skušajo odločilno vplivati na usmeritev politike, ki jo bo deželna vlada vodila do naše manjšine.

Pri sestavljanju in izvajanju tega akcijskega programa bi morale sodelovati vse slovenske politične sile, ne glede na strankarsko pripadnost ali svetovno naziranje, kajti cilj, ki ga hočemo doseči, je skupen in nima kaj na družbeno in gospodarsko ureditev. Zaveza družbeno in gospodarsko ureditev. Zavedati se pač moramo, da nam ne bo nihče ničesar daroval, temveč da si bomo morali tudi najmanjšo pravico sami priboriti. To je po našem mnenju, ki izhaja tudi iz zadnjih izjavij predsednika nove deželne vlade.

—o—

Obisk v SR Sloveniji

Na zadnji seji deželne odbora Furlanije-Juljske krajine so sklenili sprejeti vabilo izvršnega sveta Socialistične republike Slovenije, naj nova deželna vlada prihodnjega oktobra uradno obiše Slovenijo. Obisk bo gotovo še bolj okrepil prijateljsko sodelovanje med Furlanijo - Julijsko krajino in Slovenijo.

Ideologija namesto politike?

Skoro neopazno za široko javnost se dogaja v svetu že precej časa velika sprememba — politika se vedno bolj umika ideologiji ali boljše ideologijam. Svet in posebno Evropo pred prvo svetovno vojno so veliko bolj razgibavali, razvneli in zaposlovali politični kot pa ideološki problemi. Pojavljala so vprašanja so terjala rešitve, toda vsa ta vprašanja so se javljala predvsem v političnih se sicer tudi ideološka vprašanja, socialna formulah in zahtevala politične rešitve. Ideološki spopadi so bili omejeni največ na nasprotje med liberalizmom in konservativizmom, ponekod med liberalizmom, socialno demokracijo in katolicizmom, ki je zadobil včasih obliko konservativnega klerikalizma. Nosilke teh ideologij pa so bile skoro izključno stranke in druge politične organizacije, ki so se borile za kar največje zastopstvo v parlamentih in v drugih javnih predstavništvih, npr. občinskih, in s tem za moč in vpliv.

Zapostavljanje političnih konfliktov

Pravi in najostrejši konflikti, ki so pritegovali pozornost tedanje javnosti, pa so bili politični, posebno še narodnostni in pa mednarodni spori zaradi raznih ozemelj, kar so bili v bistvu spet narodnostni spori. Evropo so močno zaposlovali boji raznih odvisnih narodov za svoje narodne pravice, za upravno in jezikovno avtonomijo, za narodne šole, proti potujčevanju ali že tudi za lastno državnost, npr. narodnostna gibanja Ircev, Poljakov, Čehov, Hrvatov, Slovencev, Romunov, Italijanov (v Trstu in na Tridentinskem), Fincev itd. Med državami pa so nastajale napečnosti zaradi ozemelj, ki so narodnostno pripadala drugi državi in ne tisti, pod katero so spadala državno-pravno, kot npr. zaradi Alzacije, Bosne, Macedonije itd. Tudi prva svetovna vojna, kot znano, ni nastala iz kakega ideološkega spora, ampak zaradi Bosne, ki je spadala k Avstro-Ogrski, pa jo je hotela imeti Srbija. Že prej, l. 1912, je izbruhnila balkanska vojna zaradi ozemeljskih sporov med balkanskimi državami in Turčijo, in pol stoletja prej nemško-francoska vojna zaradi Alzacije.

S pojavom totalitarnih sistemov in držav pa je začela ideologija vedno bolj spodrivati politiko. Ozemeljska vprašanja so sicer za totalitarne države Italijo, Nemčijo in Rusijo še ohranila važnost, a na prvo mesto je vendarle stopila ideologija. Prijatelje so videli te države v tistih državah, ki so jim bile ideološko blizu, ne glede na kake ozemeljske spore, sovražnike pa v ideoloških nasprotnikih. Tako npr. južnotirolsko vprašanje v odnosih med Hitlerjevo Nemčijo in Mussolinijevo Italijo ni bilo več važno, prav tako ne več koroško vprašanje med Nemčijo in zadnjimi fašizmu prijaznimi jugoslovanskimi

vladami pred vojno, ki ga niso več načenjale, kot tudi ne primorskega vprašanja z Italijo, tako da se je Mussolini leta 1938 celo podal na kratek »čezmejni« obisk v Jugoslavijo.

Pristranska stališča

V današnji Evropi pa je ideologija še v mnogo večji meri prevladala nad politiko. Danes smo priče, da zavzemajo ne le države, ampak tudi stranke in posamezniki skoro do vsakega vprašanja in zadeve tak odnos, kot jim ga narekuje njihova ideologija, ne pa s stališča objektivnih dejstev ali zdrave pameti. Podpirajo samo osvobodilni boj tistih narodov, ki spadajo v njihov ideološki in strateški koncept, oziroma od katerih pričakujejo, da se bodo ideološko in v vsem ostalem podredili »njihovi« strani. Dosledno pa nasprotujejo osvobodilnemu boju tistih narodov, od katerih si tega ne obetajo, oziroma če je osvobodilni boj naperjen proti državam lastnega ideološkega tabora. Tako vidimo, da npr. države sovjetskega bloka dosledno podpirajo osvobodilna gibanja narodnostnih skupin v državah, ki ne spadajo k temu bloku ali v katerih vidijo ideološke nasprotnice, dušijo pa osvobodilna gibanja narodnosti v lastnih državah in v tistih, ki so jim ideološko blizu ali ki imajo kako pozitivno vlogo v njihovih strateških načrtih. Tako dosledno branijo neodvisnost Cipra in podpirajo Makariosov režim ter mu pošiljajo orožje, čeprav je Makarios krščanski škof in spada Ciper po veliki večini svojega prebivalstva h Grčiji ter ni videti pravega razloga, zakaj se ji ne bi pridružil. Pri tem jih ne moti majhnost ciprske države in njena gospodarska šibkost ter izpostavljenost, po drugi strani pa odrekajo mnogim precej večjim narodom pravico do samostojne države prav z izgovorom na njihovo majhnost ali gospodarsko nerazvitost.

Zahodni tabor ni nič boljši

Popolnoma enako stališče zavzema zahodni tabor, ki brez nadaljnega dopušča neodvisnost takih držav, kot so razni »šejkati« v Perzijskem zalivu, otočje Bahamas ali kake narodnostne nedefinirane ali bujno mešane skupine prebivalstva, npr. v Britanski Gvajani ali na otokih Karaibskega morja, medtem ko ne mara niti slišati o neodvisnosti takih starih in kulturnih ljudstev kot so npr. Baski, Katalonci, Bretonci, Waležani, Škoti, Kurdi itd., tudi če so številčno dvajsetkrat in več močnejša in kulturno neprimereno na višji stopnji kot prebivalstvo šejkatov ali Karaibskih otokov in so že vsa imela nekaj lastne države, katere so jim uničili drugi s silo ali zvijačo.

(nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 12. avgusta, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 Franz Schubert: Sonatina v d duru, 10.15 Poslušali boste, 11.15 «Oliver Twist», Napisal Charles Dickens, dramaturgiral Desa Kraševc. Ivedba: RO. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.30-15.45 Glasba po željah, 14.30 Nedeljski vestnik, 15.45 »Šimnov Lipe«, Povest, napisala Krista Hafner, dramaturgiral Edvard Martinuzzi. Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin. 17.25 Glasbeni cocktail, 18.00 Richard Strauss: Plemeniti mešan, suita, 18.45 Jazz, 19.30 Zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, Krzysztof Penderecki: Žrtvam Hirošime za 52 godal, 22.20 Zabavna glasba, 23.25-23.30 Jutrišnji spored.

♦ PONEDELJEK, 13. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Karajan tolmači Beethovna in Brahmsa, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Slovenski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Pianist Marijan Fajdiga, Marijan Fajdiga: Suita; 3 romantične skladbe - »Nova pot desetega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba - Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 14. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 12.50 Motivi na klavir, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Pianist Philip Entremont, 18.50 Glasbena beležnica, 19.00 Odmevi kmečkih puntov v slovenskem pripovedništvu in pesništvu, 19.20 Za najmlajše: S pravljico okrog sveta »Pravljica o kačici«, Napisal Dušan Pertot, 20.35 Bellini: »Norma«, opera, »Pogled za kulise«, 22.15 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 15. avgusta, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Godalni orkestri, 9.00 Sv. maša, 9.45 Orgelska glasba Girolama Frescobaldija, 10.15 Motivi v kontrapunktu, 11.00 Mladinski oder: »Mati Božja na Barbani«, Radijska igra, napisala Zora Saksida, Izvedba: RO, Režija: Stana Kopitar, 11.35 Opoldne z vami, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 »Marijino oznanjenje«, Drama, napisal Paul Claudel, prevedel Vinko Beličič, Izvedba: RO, Režija: Jože Peterlin, 17.45 Za mlade poslušavce, 18.50 Kvartet Benthien, 19.10 »Romajmo na Svete Višarje« (Lelja Rehar), 19.40 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, Johann Strauss, Vodi Heinz Wallberg, V odmoru (21.00) Za vašo knjižno polico, 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 16. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 V ljudskem tonu, Franz Liszt: Madžarska rapsodija, 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko), 19.25 Za najmlajše, 20.00 Šport, 20.35 »Ob srebrnem studencu«, Dramaturgiral zgodba, po povesti Franca Jakliča napisal Jožko Lukeš, Izvedba: RO, 21.40 Skladbe davnih dob, 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 17. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Simfonične skladbe, Giorgio Cambissa: Festa lontana, simfonična pesnitev, 19.00 Poje Rosanna Fratello, 19.10 Na počitnice, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospodarstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, 21.45 V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 18. avgusta, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Poslušajmo spet, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Hornist Niko Pertot, pianistka Silvana Pretner, Georg Friedrich Haendel - pred. Joseph Eger: Sonata v g molu, Arnold Cooke: Rondo v b duru (1952), 18.45 Dva orkestra, dva stila, 19.10 Aleš Lokar: Tržačan v Ameriki, 19.20 Revija zbrovskega petja, 20.00 šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 Na počitnice, 21.05 Ritmični orkester RAI iz Milana, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Ideologija namesto politike?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Se bolj čudno pa je, da tudi današnja javnost, t.j. navadni ljudje in ne le ministri, vedno bolj zamenjavajo politiko z ideologijo. Tako sodijo o vseh današnjih narodnostnih in drugih spopadih in sporih zgolj ideološko: vse je razdeljeno na »komuniste« in »skraj-

ne desničarje« ali »fašiste«, od Vietnamca in Kambodže do Baskov in Kataloncev, saj npr. doživljamo, da nam neprestano prikazujejo kot komuniste primitivne Hmere ali Vietnamce, ki sploh ne vedo, kaj je marksizem, in imajo v resnici pred seboj mnogo bolj konkretne politične cilje, kot levičarje in komuniste pa člane baskovskega in katalonskega odporiškega gibanja, tudi če so duhovniki ali člani konservativno-katoliških organizacij.

To zamenjavanje ideologije in politike žene politične probleme vedno bolj v slepo goso in onemogoča njihovo rešitev. Vsi ti problemi postajajo tako s časom neločljiv del velikih ideoloških blokov, ki si stojijo nasproti v današnjem svetu. Najbolj žalostno pa je, da se niti izobraženci v najbolj naprednih in razvitih, najbolj svobodnih državah temu sploh ne upirajo, čeprav bi mogli biti, če bi le hoteli, o vsem temeljito informirani in dokumentirani. Tudi oni podlegajo miselni komodnosti ideološkega klasificiranja problemov, namesto da bi jih skušali doumeti.

OBVESTILO

Zaradi velišmarnih počitnic bosta uredništvo in uprava našega lista zaprta do 22. t.m.

Mihec in Jakec se menita, zakaj si je ubogi Nenni nakopal rusko jezo

— Si vidu, bogi Nenni, kaku so ga ozmerjali na stara leta? Jn ne kašni reakcionarji al fašisti, ma Rusi!

— E, Jakec moj, so tašni cajti, de se ne smeš čudet več nobeni

stvari.

— Prou res. Jn znaš, kej mu očitajo? De se ne drži nobenih principov jn de je uan jn drugi kapoti socialistične internacionale pripravlen zagovarjat jn hvalet prfina Kitajce, samo de be govorili slabo od komunizma.

— Ma kej niso Kitajci tudi komunisti?

— Ja, taku pravejo. Ma zgleda, de za Ruse, tisti ke hvale Kitajce, dela antikomunistično propagando. Jn »Pravda« je zapisala, de se Nenni ogreva za kitajsko kulturno revolucijo jn de se mu zdi bulša koker ruska jn de pr tem pozabla njena grozodejstva jn škodo, ke so jo maoisti nardili partijskim kadrom, mladem lečem jn teletualcem.

— Videš Jakec, Rusam se smilejo kitajski kadri jn teletualci. Svojev teletualceu pej se jem ne zdi neč škoda! Sej se spouneš: Pasternak, Solženicin, Danjel, Amalrik, Zaharov jn še tolko drugeh, ke sm vre pozabu. Kej češ, vsak vide grehe samo od drugeh.

— Jn pole Rusi očitajo Nenni tudi tu, de dela propagando pruti miru, zatu ke si prizadeva cvirat realistične tendence zapada za sodelovanje s komunističnimi državami. Jn, de boš vedu, realistične tendence zapada pomene tendence kapitalističnih držav, pomene obisk Brežnjev-Nixon. Jn jemet simpatije za Kitajce, kadar ke se Amerika jn

Rusja zmenejo, de bosta držali vsaka svoje kolonije, pomene za Ruse pomanjkanje načel...

— Poslušaj Jakec, meni se zdi, de če be Nenni u kašnem intervjuju hvalil Nixona jn Ameriko, de bi mu nobeden neč ne reku. Hvečjemu be se kej jajcali Kitajci. Ma tisti so daleč...

— Pole mu tudi očitajo, de se usaja pruti atomskem šperimentam, ma neč ne reče pruti atomskem šperimentam od Kitajcev.

— Počaki malo: Rusi jn Amerikanci so nardili do zdej narveč atomskih šperimentov; meni se zdi vsak po an par stu. Kitajci so jeh pej nardili, ja al ne deset. Rusi jn Amerikanci so jeh nardili vre tolko, de jem je glih zadosti jn danes jemajo ani jn drugi nastavljenih puhno ramp za mišile jn strašneh podmornic sez atomskemi bombami. Jn zdej, ke jeh jemajo zadosti, zdej je pej velek greh, če še kašen drugi nardi kej podobnega. Sej be lahko tudi res biu greh, ma samo če be atomske velesile uničile svoje bombe. Ma jeh ne mislejo. Jn dokler tega ne nardijo glih uane nimajo prou nobene legitimacije šimfat pruti atomskem šperimentam. Pruti lahko govorijo samo tisti ke jeh nimajo. Ma tu so samo majhne, boge države, ke nimajo soudou — jn tle se gre za milijarde — za troset za tašne reči. Lahko je velikim dvem govort tudi od mira, zdej ke jemajo vsaka svoj kolonialni imperij jn, se zna, govort, de more ostat vse kakor je.

— Jn pole očitajo Nenni tudi, de sez škužo obrambe človečanskih pravic se vtika u notranje zadeve Rusje jn obanem hvale avtoritaren jn birokratski kitajski režim.

— Ja, ja, Nenni be mogu hvalet avtoritaren jn birokratski ruski režim. Pole be blo vse u redi.

Umrli je slikar Stane Kregar

V sredo, 1. avgusta, je umrl v Ljubljani po dolgi in težki boleznici prof. Stane Kregar, eden izmed največjih slovenskih sodobnih slikarjev. Pokojnik se je rodil leta 1905 v Zapužah pri Šentvidu nad Ljubljano, maturiral je na klasični gimnaziji. Dokončal je teološko in filozofsko fakulteto — Kregar je namreč bil duhovnik — slikarstvo pa je študiral od leta 1930 do 1935 na akademiji v Pragi. Od leta 1935 do 1945 je poučeval risanje na škofijski gimnaziji v Šentvidu nad Ljubljano, po vojni pa je postal svoboden umetnik.

Stane Kregar je bil soustanovitelj predvojnega kluba »neodvisnih«, pri katerem so sodelovali še slikarji Zoran Mušič, Nikolaj Omersa, Marij Pregelj, Maksim Sedej, kiparja Zdenko Kalin ter Karel Putrih in drugi. Na njegovo delo je spočetka vplival kubizem, že pred vojno pa se je uveljavil kot predstavnik nadrealizma. Po vojni, točneje leta 1953, je bil eden izmed prvih na Slovenskem, ki so prisluhnili dogajanju v svetu in šli na pot abstraktnega, brezpredmetnega slikarstva. Stane Kregar je leta 1971 za svoje življenjsko delo prejel Prešernovo nagrado. Pred nekaj leti so v ljubljanski Moderni galeriji priredili retrospektivno razstavo, ki je jasno pokazala pomen njegove umetniške osebnosti v bližnji preteklosti in v današnjem trenutku.

Pok. Fran Šijanec je leta 1961 o njem zapisal, da je »eden izmed glavnih predstavnikov novejših slovenske moderne...«, eden izmed samoniklih in problemsko razglabljujočih umetnikov naše sredine. Z neodjenljivo vnemo se pogloblja v njeno bistvo, v raznovrstne pojave naše neustajljene sodobnosti. Išče njeno živo, pogosto samo v simbolih in sanjskem svetu razodeto vsebino. To mači jo kot nemir in hrepenenje človeka, ki je osamel sredi neskladnosti življenja. To občutje izraža najbolj vidno v simboliki surrealistične

vizionarnosti, v abstraktni barvitosti figuralne kompozicije in tihožitja, v otožnosti lirične krajine in v nožnosti ženskega portreta.«

Kregar je javnosti znan tudi kot cerkveni slikar; na tem področju se je uveljavil z'asti v letih po drugi svetovni vojni. V Sloveniji je menda bil edini, ki je izdeloval barvna okna, tako na primer za starodavno župno cerkev v Škofji Loki ali pa za novo cerkev v Dražgošah. Na Primorskem je naslikal glavno oltarno podobo in nekatere druge slike za novo cerkev v Idriji. Delaven je bil prav do zadnjega in mu je smrt preprečila še mnogo načrtov. Potrebno je poudariti, da je Kregar v cerkvenem slikarstvu dostojno nadaljeval tisto usmeritev, ki sta jo po obdobju zastoja in krize v prejšnjem stoletju začela brata Janez in Jurij Subic, nadaljevali pa Matej Sternen, Tone Kralj, Slavko Pengov in drugi, vsi skupaj pa so to zvrst umetnosti dvignili nad obrtniško raven in v tem okviru ustvarili nekatera dela trajne vrednosti.

Ob koncu naj omenimo še opreme in ilustracije knjig, zlasti za celjsko Mohorjevo družbo. Po njegovi zaslugi so mnoge knjige te založbe dobile zelo značilno in izvirno zunanjo podobo, ki se je bralcem močno vtisnila v spomin, podobno kot na primer pred vojno Plečnikova oprema knjig.

Lik Staneta Kregarja, enega izmed utemeljiteljev našega modernega slikarstva, bo v slovenski kulturi ostal v trajnem spominu.

M. V.

POGREB PROF. S. KREGARJA

Slikarja Staneta Kregarja so pokopali v petek, 3. tm., v Ljubljani. Njegovo truplo je najprej ležalo v prostorih Teološke fakultete v Ljubljani, nato pa so ga prenesli v šentiviško cerkev. Pogrebne svečanosti je vodil

ljubljski nadškof dr. Jože Pogačnik. Prof. Kregarja so pokopali na pokopališču v Šentvidu. Pogreba se je udeležila velika množica ljudi, med katerimi so bili številni predstavniki slovenskega kulturnega življenja.

— 0 —

ZDRUŽENI NARODI PROTI TERORIZMU?

Predstavnik Združenih držav Bennett je v posebni komisiji Združenih držav, ki preučuje vprašanje terorizma, zahteval, da ti končno nastopijo proti terorizmu, ki zadobiva vse hujše oblike. Že med zasedanjem komisije so se dogodila štiri huda teroristična hudodelstva, med drugim atentat arabskih teroristov preteklo nedeljo na letališče v Atenah (3 mrtvi in 55 ranjenih) in nedavna ugrabitev ter razstrelitev japonskega potniškega letala Yumbo, pri katerem so bili tudi udeleženi arabski teroristi.

Ker pa imajo v Združenih narodih veliko glasov arabske države s svojimi mohamedanskimi in drugimi simpatizerji, je malo verjetnosti, da zodo Združeni narodi kaj odločnega storili v tem pogledu. Predvsem pa bi bilo seveda treba odpraviti vzroke terorizma, to je napetosti in nerešene politične in narodnostne probleme, pa tudi glavni vir vsakršnega terorizma — terorizem tistih, ki so na oblasti, pa skušajo s terorjem dušiti opozicijo in odporniška gibanja. Teror pa ima vedno za odgovor teror.

MALI OGLASI

IŠČEM dvo- ali trisobno stanovanje s kuhinjo in kopalnico v Barkovljah, Rojanu, Sesljanu, Proseku ali v kakem drugem kraju tržaške okolice. Kličite, prosim, na tel. št. 73-55 interno 23-52, na ime Virgilij Radetti, vsak dan od 12. do 13. ure, razen ob sobotah in nedeljah.

F.J. - 146

S M R T

V POMLADI

Srce mu je že utripalo od napora in bil je zasopih in utrujen.

»Še malo, pa se bom ustavil in si odpočil,« si je govoril. »Še tamle do tistega drevesa.« Toda kadar je prisopihal do tja, si je rekel: »Ne še tu. Še nekaj korakov. Vsaj do tamle!« in hitel naprej.

Ko pa se je ravno hotel ustaviti pri mizašči skali, na katero bi se lahko vsedel, in je že otipal pod roko mah, ki jo je prekrival na vrhu, je zaslišal klic: »Stoi!«

Obsta! je.

»Kdo si?« je vprašal strog glas.

»Iz Ljubljane sem. Italijani me lovijo. Partizane iščem!« je naglo in zasopihano iztisnil iz sebe. Videl je obris onega, ki je stal za drevesom in ciljaj s puško proti njemu. Pravzaprav ga je v temi bolj ugani kot videl. Bal se je, da bi oni prehitro sprožil. Zato je zdrdral vse, kolikor je mogel hitro.

»Roke kvišku! In stopi naprej!« je rekel glas.

Storil je tako.

»Stoi!« je spet zavpil oni, ko je prišel blizu njega. »Stoi pri miru in da ne poveseš rok, če ne ti bom preščipnil čreva!«

Tine je obstal z dvignjenima rokama. Oni je prišel izza drevesa in še vedno meril vanj s pu-

šk. V gozdu je bilo temno in je bilo komaj mogoče razločiti njegovo postavo na črnem ozadju dreves.

»Imaš orožje?«

»Revolver imam.«

»Vzemita mu ga. In preiščita ga,« je zapovedal človek s puško.

Kot prikazni sta se pojavila iz teme pod drevesi še dva človeka, tudi onadva s puškama. Moče sta ga pretipala od glave do nog in mu pri svetlobi baterije pregledala vse, kar je imel v žepih. Revolver in nož, denarnico in dokumente sta mu vzela.

»To boš dobil nazaj na komandi, če si res naš,« je rekel oni, ki je meril s puško vanj. »Zdaj pa naprej! Stopi!«

»Je daieč?«

»Boš že videl!« je zagodrnjal oni. »Hodi, da ti ne stopim na pete!«

Tine se je zadel z dvignjenima rokama v vejo nad seboj.

»Z dvignjenima rokama ne morem hoditi.«

»Kdo pa ti je rekel, da moraš?«

To je pomenilo, da jih lahko spusti. Spustil jih je in si oddehnil, ko ni zagrmela puška za njim.

V temi pod drevjem ni skoraj ničesar videl. Nekako stezo je bolj občutil pod nogama kot jo

raz očil.

Partizan je hodil tako blizu za njim, da je slišal njegovo dihanje. Kadar se je za hip ustavil, da bi razločil stezo pod seboj, ga je oni dregnil s puško v hrbet.

»Naprej! Ali hočeš, da sprožim?«

»Rajši ne! Ampak tu imate vražje slabo razsvetljava.«

»Če ti primažem eno s kopitom po buči, je boš imel še preveč. Naprej in molči!«

Tine si ni upal pogledati svetlečih se kazalcev ure, da bi ne razdražil onega za seboj. Vendar sta ga ta nemi pohod in negotovost, kam ga peje in koliko časa bo to trajalo, začenjala jeziti. Ni si mogel kaj, da bi onega malo ne uščipnil!

»Upam vsaj, da ste partizani in ne kaki rokovernjači.«

»Ti bom že dal rokovernjače, če takoj ne zapreš gobca!«

»V redu, komandant!«

»Tiho in marš naprej!«

Spet ga je sunila puškina cev v hrbet. Tine je požrl razdraženost in se potolažil z mislijo, da je ta nočni pohod s partizansko puško, ki ga suva v hrbet, še vedno stokrat boljši kot pa da bi moral bežati sam pred italijanskim pogonom. »Enkrat bova že kam prišla in tedaj bo tega mučnega položaja konec. Komandant bo že razumel, zakaj sem tu. Mogoče ga celo poznam,« si je rekel. Vedel je, da je odšlo že precej študentov in tudi znancev v partizane na Dolenjsko in Notranjsko. (dalje)

Ljudski praznik v devinskem gradu

V sugestivnem vhodnem delu parka novega devinskega gradu je bil v nedeljo prijeten in razgiban ljudski praznik. Devinski princ Rajmund della Torre e Tasso je v tem letu obletnic kmečkih puntov in uporov proti grajski gosposki s simpatičnim dejanjem skušal podčrtati svojo navezanost na Devin in na prebivavce tega malega tržaškega obmorskega kraja. S tem seveda se ne bo veliko spremenila sodba o zgodovinskem pomenu in vlogi devinske gosposke v prejšnjih stoletjih, vsekakor pa je zanimivo, da se sedanji devinski princ ne odteguje vsakodnevni stvarnosti, ampak da z zanimanjem spremlja in tudi sodeluje pri krajevni športni in kulturni dejavnosti. Spomniti se moramo, da je pred časom dal na razpolago prostore v zunanjem delu svojega gradu tedaj novo ustanovljenemu kulturnemu krožku Devin - Stivan.

In prav ta krožek se je najbolj prizadeval in potrudil, da bi nedeljski ljudski praznik kar najbolje uspel. Marljivi fantje in dekleta z vasi so se kljub poletni vročini vse dni potrudili in primerno uredili ter organizirali vhodni del devinskega parka, kjer naj bi bila veselica. To iniciativo je finančno in moralno podprla tudi krajevna turistična ustanova, na pomoč pa je priskočila z razpoložljivimi sredstvi tudi devinsko-nabrežinska občina. Saj je jasno, da tak ljudski praznik zahteva veliko priprav.

Nedeljsko lepo vreme in poletna vročina sta marsikoga zvalila na kopanje; zato je razumljivo, da se je začetek programa v devinskem parku malo zavlekel. Vsekakor pa se je že zgodaj popoldne začelo zbirati po grajskih vrtovih veliko domačinov in tudi drugih ljudi s Tržaškega. S slovesnim prihodom nabrežinske godbe skozi glavni grajski vhod se je začel kulturni spored. Že dobro poznana in vigrana nabrežinska godba je odigrala nekaj značilnih odlomkov iz svojega repertoarja. Potem ko so nabrežinski godbeniki razgibali obračje in se je zbralo ob odru v značilnem grajskem kotu že precej publike so prišli znani »Fantje izpod Grmade«. Še prej pa je v imenu organizatorjev pozdravil vse prisotne prizadevni prosvetni delavec Lucijan Kocman in se zahvalil vsem posameznikom in ustanovam, ki so pripomogle pri organiziranju omenjenega praznika. Kocman je tudi predstavil oba mlada napovedovalca Klavdija in Majdo, ki sta v slovenščini in italijanščini povezovala in spremljala posamezne točke, da je celoten program potekal v celovitem in zaključenem tonu.

»Fantje izpod Grmade« so pod vodstvom svojega požrtvovalnega dirigenta Iva Kralja začeli svoj nastop s Prešernovo Zdravico in s tem nakazali neko globljo vsebino nedeljskega praznika. Poleg tega so zapeli še pesmi Na trgu, Zabe, Kraška dežela in Harejevo Grmado, v furlanščini pa Montanaro in Roseane.

Vzdušje se je nato na mah spet sprostito in razgibalo, ko so se z odra oglasili veseli ritmi Radovičeve folklorne skupine iz Nabrežine. Z domiselnimi glasbenimi motivi in s prijetnim petjem in s sproščenim ter veselim nastopom so vsekakor pritegnili pozornost naraščajoče publike.

Toda glavni del programa so predstavljali mladi in simpatični plesalci folklorne skupine »Emona« iz Ljubljane. Pred začudeno in navdušeno množico so izvajali vrsto slovenskih in drugih ljudskih plesov, ki so od

nastopajočih terjali izredno natančnost, posluš, sproščenost, razgibanost in skoraj že akrobacijo. Fantje in dekleta iz Ljubljane so vsekakor zelo dobro pripravljene in pozna se jim, da pogosto skupaj nastopajo. To pa je tudi glavni razlog, da so povsem osvojili publiko, ki jim je navdušeno in vzpodbudno zaploskala. Njihov nastop se je tudi precej zavlekel, saj njihov ansambel sestavlja čez 40 fantov in deklet in so vsi po manjših skupinah kaj lepega pokazali.

Po izrednem nastopu Ljubljančanov je zapel še zbor »Verdi« iz Ronk vrsto narečnih pesmi in s temi zabaval in navdušil prisotne. Ob koncu se je vsem zahvalil za lep nedeljski popoldan tudi devinski princ. Ob tej priliki je tudi nagradil Ivana Breclja in Livija Sušteršiča, ki sta zmagala na krajevnem šahovskem turnirju.

Ples in prosta zabava sta se nato zavlekla pozno v noč. Vsi pa so odhajali iz Devina zadovoljni in veseli, saj je ljudski praznik v devinskem gradu zelo lepo uspel in ga niso mogle prizadeti niti rovarjenja in podtalne igre nacionalističnih prapretežev, ki so hoteli prireditvev preprečiti. Tako pa res vse kaže, da bo prihodnje leto spet novo srečanje v Devinu. Mladim Devičanom pa gre zaenkrat vsa pohvala in zahvala. i. t.

Nabrežinska okrogla miza o kmečkem turizmu

V okviru II. Pokrajinske vinske razstave v Nabrežini, je bila v soboto 28. julija okrogla miza o kmečkem turizmu, ki je vsebinsko lepo dopolnila razstavo samo, čeprav je potrebno pripomniti, da bi v primernejši sestavi njenih udeležencev, zlasti z ozirom na njihovo strokovno pripravljenost za takšno področje, sicer uspela okrogla miza, še mnogo bolje zaorala v ledino kmečkega turizma pri nas.

Udeležence in goste je najprej pozdravil v imenu občinske uprave župan dr. Dragomir Legiša, na kar je sledilo uvodno poročilo pokrajinskega odbornika Lucijana Volka, ki je prikazal aktualnost kmečkega turizma tudi za naše razmere. Zanimivo poročilo je imel dr. Severi, ki je predstavljal pokrajinsko odborništvo za turizem, zlasti je bilo aktualno njegovo poudarjanje socialne funkcije rekreacijskih površin in torej tudi potrebe po primernem zainteresiranju lokalnega prebivalstva pri uresničevanju raznih pobud. Sledilo je zelo izčrpno in temeljito poročilo, ki ga je za deželno kmetijsko odborništvo podal dr. Vladimir Vremec, ki je prikazal izkušnje in uspehe kmečkega turizma drugod po svetu, funkcijo kmečkega turizma v dejavnostih prostega časa, njegov pomen in mesto v kmetijstvu. Dr. Vremec je analiziral razne oblike kmečkega turizma, zlasti v luči njihovega razvoja v deželi in posebej v tržaški pokrajini. Predvsem je dr. Vremec opozoril na vlogo ustreznega deželnega zakona za razvoj kmečkega turizma. Aktualne so bile tudi njegove misli o organizacijskih vprašanjih, posebej o nujnosti zainteresiranja in soudeležbe kmetovalcev in lastnikov pri razvijanju raznih pobud na področju kmečkega turizma, pri tem je navedel tovrstne izkušnje in težnje drugod po svetu.

Poseg, ki ga je za njim imel odv. Formen-

DEŽELNE ŠTIPENDIJE ZA SPECIALIZACIJO V ŽIVINOREJI

Predsedniški odlok z dne 1. junija prinaša podrobnosti glede štipendiranja agronomov ali kmetijskih izvedencev, ki bi se radi izpopolnili na sirarsko-mlekarskem področju. Za prve je predvidena štipendija v znesku 1.400.000 lir, za druge v znesku 1.000.000 lir. Za pojasnila naj se zainteresiranci obrnejo na krajevna kmetijska nadzorništva ali pa neposredno na kmetijsko odborništvo v Vidmu, ul. Percoto 16. Rok za vložitev prošenj traja do 31. avgusta.

MNOGO SREČE!

V nedeljo ob 9 uri se poročita v cerkvi na Opčinah g. Marij Šibelja, tiskar in solastnik tiskarne »Graphart« v Trstu, kjer se tiska naš list, in tiskarniška uslužbenka gospodična Marta Škerlavaj z Opčin. Novoporočencema, ki sta dolga leta pridno in požrtvovalno pomagala pri tiskanju oziroma pri ekspeditu našega lista, voščila uredništvo in uprava Novega lista veliko, veliko sreče v zakonu in da bi se jima izpolnile vse srčne želje. Voščilom se iz vsega srca pridružujejo tudi njuni kolegi iz tiskarne.

V OCENO SMO PREJELI:

»Poročilo o delovanju šole Glasbene matice in o koncertnih prireditvah v letu 1972-73«. Izdala in založila Glasbena matica v Trstu. Ilustrirano. Strani 48.

tini iz Gorice (odv. Formentini je predsednik deželnega odbora Agriturista, organizacije, ki podpira in pospešuje kmečki turizem v deželi), je bil prikaz dela, ki so ga dosedaj opravili v naši deželi (jahalno središče v Soleschianu pri Manzanu, pobude za vinske ceste, ovrednotenje domačih jedi itd.). Žal je nato dr. Ruggier, ki je predstavljal Pokrajinsko turistično ustanovo, šel povsem mimo določene teme. S tem je seveda dovolj jasno pokazal, kako malo se je ta ustanova doslej zanimala za naše podeželje. Kakšno obogatitev turističnega programa bi lahko predstavljale vinske razstave in osmice, zlasti v smislu povezovanja teh oblik kmečkega turizma s turistično ponudbo našega ozemlja, ni treba posebej razlagati. Predsednik devinsko-nabrežinske turistične ustanove se je potrudil vključiti se v razpravljanje o možnostih kmečkega turizma na Tržaškem na dovolj tehten način. Upamo, da mu je okrogla miza dala nekaj spodbud za konkretne akcije na tem področju, ki ima prav v devinsko-nabrežinski občini najlepše pogoje razvoja-povezovanje podeželskih vasi za oddajanje sob tujcem, reklama za odprte osmice, še večje ovrednotenje občinske vinske razstave zlasti pri tujih turistih, ki se ustavijo na občinskem ozemlju za več dni. Tehtno, a mogoče tematsko preveč široko razpeto je bilo poročilo, ki ga je za Kmečko zvezo podal izvedenec Bukavec, zelo zanimivo je bilo tudi poročilo, ki ga je za Zvezo neposrednih obdeleževalcev imel Boris Rutar. Omeniti velja še prispevek dr. Koširja, ki je poudaril zlasti tiste oblike kmečkega turizma, ki bi pri nas imele največ možnosti za uveljavitev.

Izčrpnije se bodo zainteresirani kmetovalci lahko seznanili s kmečkim turizmom takrat, ko bo pokrajinska uprava poskrbela za tisk poročil in posegov na okrogli mizi, do česar naj bi čimprej prišlo.

Smrt ing. Franceta Pegana

Prejšnjo soboto je zatisnil svoje res utrujene oči svoj čas po vsej naši deželi zelo znani gospodarski in zadružni strokovnjak inženir France Pegan.

Bil je eden izmed tistih mož, ki so po prvi svetovni vojni polagali v slovenski krščansko socialni skupini temelje za obnovo in rast naše razdejjane dežele. Z izredno idealnostjo in sposobnostjo ter vztrajnostjo je prišel za delo in je delal in snoval, dokler ni na svoji delovni poti omagal in podlegel boleznim.

Pokojnik se je rodil 4. oktobra 1897 v Gaborjah na Vipavskem. Mehka Vipavska dolina in kršni Kras sta oblikovala njegov dobri in možati značaj. Gimnazijo je študiral v Novem mestu, potem pa agronomijo na univerzi v Pragi. Postal je eden prvih naših agronomskih inženirjev.

Služboval je pri Zadružni zvezi v Trstu in v Gorici. Posvetil se je zlasti mlekarstvu. Ustanavljal je mlekarne in pisal strokovne članke. Obenem je na Goriškem sodeloval z vsemi silami tudi pri obnovljenem svetnem delu.

Po razpustu Zadružne zveze je prevzel vodstvo Katoliške knjigarne v Gorici. Fašistični režim pa ga je začel preganjati, da se je moral leta 1938 izseliti v Novo mesto, z veliko družino in brez zagotovljenih dohodkov. S svojo sposobnostjo in širokim znanjem je prišel do mesta državnega svetnika na kmetijskem ministrstvu v Beogradu. Po drugi vojni je bil načelnik načrtovalne komisije v kmetijskem ministrstvu republike Slovenije. Leta 1956 pa je stopil v pokoj. Nastanil se je na Rafutu pri Gorici, kjer je do

zadnjega z zanimanjem spremljal življenje goriških Slovencev.

Zdaj počiva naš dragi nekdanji sodelavec in prijatelj v domači zemlji na šempetrskem pokopališču pri Gorici.

Tam smo se v soboto popoldne poslovili od njega z molitvijo in s prisrčnimi besedami.

Bog mu bodi plačnik za vse delo in prestano trpljenje, družini pa naše globoko sožalje.

R. B.

KDAJ MESTNI AVTOBUS DO RDEČE HIŠE?

Od naših bravcev, tudi z druge strani meje, večkrat slišimo pritožbe na račun mestnega avtobusnega prevoznega podjetja v Gorici. V mestu namreč ne vodi niti ena avtobusna proga proti obmejnemu bloku pri Rdeči hiši, z izjemo voženj avtobusov Avtoprometa iz Nove Gorice med Gorico in Novo Gorico, ki pa so zelo redke, menda samo dvakrat na dan. Potrebno bi torej bilo, da bi goriško mestno središče večkrat dnevno povezali tudi z Rdečo hišo. Taka avtobusna proga bi seveda zelo dobro služila tistim prebivalcem Gorice, ki nimajo avtomobila in hodijo preko meje večinoma peš.

Na sosednji strani je ta problem rešen, ker vodi cesta iz Šempetra v Novo Gorico prav mimo bloka in se v bližini zelo pogosto ustavljajo novogoriški mestni avtobusi. Potnike, ki gredo peš preko meje, čaka nato še precej dolga pot do Travnika in drugam, kar je v slabem vremenu, posebno za starejše ljudi, zelo nerodno. Zdi se res čudno, da v vseh letih odprte meje v Gorici ni še nihče pomislil na ureditev tega vprašanja.

PASJI DNEVI

Tudi v Gorici, ki je znana po svojem millem podnebnju, smo se letos že prav pošteno potili v vročini pasjih dni.

Vročina se tembolj občuti, ker pritiska na človeka s soparno vlogo. V začetku tedna je kazal toplomer tudi 31 stopinj, kar je za Gorico že nekaj izrednega; prav tako tudi vsakodnevne popoldanske plohe ali vsaj menjajoče se deževje, ki močno pritiska na živce.

Vse to, tako pravijo Brici, se da prenesti, samo da ne bi v teh pasjih dneh padalo kaj ledenega iz oblakov. Grozdje kaže namreč tako lepo kot malokatero leto. Zato se pa vsi vinogradniki s skrbjo ozirajo v nebo.

PRVE ŽRTVE POČITNIC

Običajne velikošmarne počitnice z motoriziranim beganjem po vseh cestah so že v polnem teku. V tednu od 27. julija do 5. avgusta je vozilo po italijanskem cestnem omrežju 16 milijonov avtov, to je približno šest odstotkov več v primerjavi z istim obdobjem v lanskem letu.

Kljub višjemu prometu pa je bilo letos manj prometnih nesreč in žrtev kot lani. Prometni organi so ugotovili 4743 cestnih nesreč, medtem ko so jih lani naštel 4812. Smrtnih žrtev je bilo letos 313, lani pa 350. Ranjenih je bilo letos pri cestnih nesrečah 7378 ljudi, lani pa v istem razdobju 7644.

Prometna policija pa je ugotovila tudi 2,25 odstotka več cestnih in prometnih prekrškov in je odvzela več vozni dovoljenj.

Prejeli smo:

»PROTAGONIST« JE »OTVORIL SKUPŠČINO«

Prof. Janko Moder je v svoji jezikovni rubriki v zadnjem »Nedeljskem dnevniku« prikazal, kako se je vrnila v rabo pri Slovencih srbohrvaška beseda »otvoritev« oziroma »otvarjam«. Ker so »otvarali« v Beogradu in drugje na jugu, se je Slovincem zazdelo, da naša beseda »odpiram« ali »začenjam« za uradne in slovesne priložnosti ni več dovolj hrabra, in tako so začeli uporabljati srbohrvaško uradno formulo »otvoritev« in »otvaram«, rahlo slovenizirano v »otvarjam«.

Tistim, ki imajo na skrbi pravilno slovenščino, je to »otvarjanje« že dolgo trn v peti, posebno ker Slovenci v tem niso dosledni. Vsakdo, ki namreč kaj »otvori«, potem na koncu tisto lepo po slovensko »zaključim«, ne pa po srbohrvaško »zatvorim«. Prizadevanje jezikovnih strokovnjakov je tudi že rodilo nekaj sadu, saj zdaj že marsikdo »odpira« ali »začenja« namesto »otvarja« in mnogi so tudi že spoznali, da je slovenska beseda »odprtje« prav tako dobra kot »otvoritev«, če ne še boljša, ker je krajša in bolj jedrnata. Toda ravno pri nas na Tržaškem in Goriškem se nekateri ne morejo odreči »otvoritvam« in še kar naprej »otvarjajo« vse mogoče. Temu je mogoče vzrok to, da ljudje tu, celo izobraženci, veliko manj berejo jezikovne rubrike v osrednjih slovenskih listih.

Druga taka nepotrebna beseda, ki so jo v slovenščini in v slovenski zgodovini slabo podkovani ljudje po nepotrebnem prevzeli iz srboščine, je »skupščina«. Danes hočejo z njo nadomestiti celo vrsto slovenskih besed in pojmov, npr. zbornica, občinski svet, deželni zbor, občni zbor, sestanek, zborovanje itd. Vse to naj bi nadomestila »skupščina«. Naj pripomnimo, da so Hrvati tudi za svoj republiški parlament ohranili besedo »sabor«. Makedonci pa »sobranje« (zbranje), le Slovenci smo naš zbor zamenjali za skupščino ter ponovno dokazali, kako malo nam je do tradicije in izvirnosti celo v tistem, kar zadeva slovensko republiko in državnost.

V slovenščino sta se prikradla zadnji čas tudi »protagonist« in »protagonistka«. Kar naenkrat ju je povsod polno. Ta je »protagonist« tega, drugi »protagonist« onega, in tretja je »protagonistka« kakšne gledališke vloge ali tudi kakšnega javnega škandala (da ne rečemo pohujšanja). Mislimo pa, da nimata »protagonist« in »protagonistka« pri nas kaj iskati, ker se v slovenščini vse da povedati čisto lepo po domače, npr. ta in ta je storil to ali ono, (ne pa, da je bil »protagonist« tega ali onega), in da je ta in ta igrala glavno vlogo v tem ali onem gledališkem delu ali v kakem škandalu.

Seveda si ne domišljamo, da bomo s temi kritičnimi pripombami uspeli, kajti mnogi ljudje sploh ne mislijo več po slovensko ali pa se ravnaajo po znanem geslu: »Zakaj povedati preprosto, če pa se da reči zapleteno!«

VELIKO SREČE NOVEMU PARU

V soboto, 4.t.m., sta se poročila v cerkvi v Pevmi dr. Karel Primožič in gdč. Sonja Šuligoj. Ženin, odvetnik in profesor, je doma iz ugledne hiše na Os'avju, nevesta pa je hči spoštovanega rojaka zlatarja Darka Šuligoja iz Gorice.

Novemu paru želijo vsi prijatelji in znanci ter tudi naš list, da bi ju na življenjski poti vedno spremljala sreča.

Sovodnje NAŠE ŠOLE

Občinarji z zadovoljstvom ugotavljajo, da občinska uprava izpolnjuje svojo obljubo o obnovi in ureditvi šolskih poslopij.

Kakor kažejo dosedanja dela, bo načrt o šolski obnovi izpeljan v dveh letih.

Na Vrhu je šolsko poslopje temeljito popravljeno in obnovljeno. Prav je, da je vsa dela prevzelo domače podjetje Gril - Juren.

Prejšnji teden je že začelo tudi z deli pri šolski stavbi v Rupi. Tu bodo streho in zunanost popolnoma prenovili že do začetka novega šolskega leta. Stroške, nad devet milijonov lir, bo krila občina s podporo šolskih in pokrajinskih oblasti.

Za novo šolsko poslopje v Sovodnjah so tudi že postavili temelje. Stavba, ki bo stala na severni strani nogometnega igrišča, bo imela šest učilnic. Končana pa bo morda že ob koncu nove pomladi. Stroški zanjo so preračunani na šestdeset milijonov lir.

Pred dnevi so se zbrali polstoletniki obeh spolov na družaben sestanek, pa še domači župan z njimi in so pri kozarcu vina v gostiščih v Sovodnjah in na Vrhu, obujali vesele, pa tudi trnjeve spomine in so marsikatero tudi resno rekli in sklenili.

Voščimo jim, da bi se čez toliko let spet skupaj veselili in zdravi dobili.

MEJNI PREHOD

Prve dni avgusta je postal veljaven novi urnik za mejni prehod pri Rafutu pod Kostonjevicu.

Ob delavnikih je prehod odprt od 5.30 do 20. ure. Ob nedeljah in praznikih pa od 6.30 do 20. ure.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pogovor s pisateljem Borisom Pahorjem ob njegovi 60-letnici

Prihodnje dni bo obhajal pisatelj Boris Pahor svojo 60-letnico. Ob tej priložnosti smo prosili za intervju.

Ne moremo mimo Vaše šestdesetletnice, ne da bi Vas nekoliko bolj intimno približali našim bralcem. Kako se počutite ob tem svojem jubileju?

Da Vam po pravici povem, zavoljo tega ne bi niti mignil, ko bi drugi tega ne poudarjali. Odkar sem se vrnil iz nemških taborišč, ne dam nič za praznike, obletnice, komemoracije in podobne mejnike, ki v razmerju do smrti nimajo nikake veljave. To sem že nekajkrat omenil. Zato je zame praznik lahko kateri koli dan v letu ali tednu, ko se nekaj človeško pomembnega dogodi, ko nam Slovencem zasiže kakšen svetlejši žarek, ko se dobro počutim in me pisalni stroj uboga. Najlepsi trenutki pa so vsekakor, ko sem v naravi, v gozdu, ob morski obali, na Triglavskem pogorju.

Ampak obletnice so tudi priložnost za neko obvezno bilanco vsega preteklega, ni tako?

Morebiti res. Mislim pa, da vsek pisatelj nujno zelo pogostoma pregleda prehojeno pot. Rekel bi, da pisatelj pravzaprav samo to dela, saj skuša najti smisel stvarnem, skuša ovrednotiti doživeto. Vidite, pri meni je to vse še bolj živo, ker je bila naša mladost polna resničnih, ne umišljenih strahov. Rodil sem se, ko se je pripravljala prva svetovna vojska, moje detinstvo je spremljalo grmenje topov, deška leta so mi napolnili požigi in strelji črnih srajc, v mladeniških letih sem živel v občestvu, nad katerim so se spravili z uničevalno slastjo. Potem je prišla vojska, g-stapo. Pogin me je tako rekoč spremljal ves čas, zato sem se ob vrnitvi decembra 1946. zakopal v delo, da bi zlo nekako razveljavil.

Vaše knjige so dokaz, da ste svoj namen dosegli.

Deloma že. Morate pa vedeti, da sem petnajst let poleg izpolnjevanja šolskih obveznosti vsaj krajček prostega časa porabil, da sem sedel k pisalnemu stroju. Vse poletne počitnice sem kje, zaprt kot kak menih, s strogo samodisciplino reševal preteklost. Lahko rečem, da v tistih letih nisem vedel, kaj je oddih.

Seveda javnost takih ozadij ne pozna, je pa bilo nam bralcem v veliko zadoščenje, ko smo se zavedeli, da imamo med sabo oblikovalca naše usode.

Zal je vnema, skoraj bi rekel strast, da bi zase in za druge ovrednotil našo polpreteklo zgodovino, kriva, da nisem bil bolj zmeren, da svojih del nisem tehtal, pilil, trgal. Vse je bilo bolj podobno hlastnemu pitju človeka, ki je bil dolgo žejen in je nazadnje prišel do izvirka, kjer lahko brez omejitve pije. In to o pijači ni samo primera, v Afriki smo res čutili, kaj je celična, kapilarna, če lahko tako rečem, žeja, kakor smo se v Nemčiji spopadli z brezumno lakoto.

Naredili ste veliko delo, in to Vam zgodovina že priznava.

Saj. A je spet res, da sem večkrat nepotešen. Prepričan sem, da manjka še poglavito delo, To je roman o naših ljudeh med prvo in drugo svetovno vojno.

Saj ste napisali »Parnik trobi nji«.

Da; a to je samo nekak vzorec. Ker še ni bilo faktografskega prikaza takratne stvarnosti, se mi je v zgodbo natreslo polno podatkov, ki bi mirno lahko odpadli. A to ni poglavito. Gre za to, da bi morali imeti roman z epsko napeto zgodbo, ki ne bi bila samo za nas pomembna, ampak bi opisovala tudi v evropskem merilu izredne dogodke. Na primer dejanja Ferda Bidovca in tovarišev, proces proti njim, njihova smrt. Potem je še drugi tržaški proces! Doslej je bila v mojih delih bolj poudarjena senčnata, razčlovečujoča stran naše preteklosti, potrebno bi bilo, da človek spregovori o sončni strani, o življenjski sili, o odporu.

Že kaj v tem smislu pripravljate?

Za zdaj ne. Začel sem, a ko so mi ponudili, da mi ponatisnejo novele, sem jih še enkrat vzel v pretres. Tako delo ni prav nič spodbudno, a potem ima človek zadoščenje, da mu ob tem, kar je dal iz rok, čez nekaj časa ne bo nerodno. Tako bi rad predelal »Vilo ob jezeru« in »Noma de brez oaze«, ker sem prepričan, da sta deli tega truda vredni.

A medtem bi lahko zbrali svoje dnevnik in kratke potopisne zapiske. Tako pisanje bralci radi berejo, Vam pa se je že nabralo precej takega zanimivega čtiva, se Vam ne zdi?

Za to idejo se že nekaj časa ogrevam! Za knjigo, podobno »Skarabeju v srcu«, ki pa bi bila vendar drugače zgrajena. Zadnja leta, od 1935. naprej, sem bil popolnoma ekstrovertiran človek, tako da sem sploh pozabil, kaj je književnost. Razdal sem se na raznih srečanjih Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur, potem za Slovensko levico in za sourejanje Zaliva. Zdaj sem se odločil, da mora književno delo spet imeti svoj prav, zato bi se verjetno zapiske teh let res splačalo zbrati, da bi človek s tem obnem vzel slovo od vsega tega!

A menda leta aktivnega delovanja v našem javnem življenju ne štejete med svoja negativna leta? Vaš poseg je marsikaj premaknil z mrtve točke, o tem nihče danes ne dvomi.

Prav je, če je tako. Kar se pa tiče preteklih let, ne bi rekel, da jih prištevam k pasivi. Menim, da ni bila samo moja pravica, ampak celo dolžnost, da sem povedal, kako gledam na stvari, ki se tičejo nas vseh. Prav gotovo, da pisatelj ni nikak orakel, a njegovo mnenje je vsaj toliko vredno kot trditve kakega političnega funkcionarja; večkrat je pisateljevo mnenje do-

sti bolj veljavno, ker politični katehet ima ob obeh plašnice, ki mu jih je obesila strankina disciplina, pisatelj pa gleda na narod kot celoto, ne računa, ne taktizira.

Če se še malo ustavimo pri literaturi, bi nam povedali mogoče, kako gre z izborom »Grmada v pristanu«.

Čeprav so to novele in gre za ponatis, gre, kolikor sem poučen, s knjigo dobro. Križ pa je s poročili o knjigi. Založba je pozabila povedati, da je to antologija, ki je namenjena šolam, tako se zdaj recenzenti lovijo, ker se jim zdi čudno, da so v knjigi tudi odlomki iz daljših del. V trenutku pa, ko recenzent ve, da je založba hotela dati dijakom neko kolikor toliko zaokroženo podobo življenja na Primorskem za časa fašizma, odpadejo vsi nesporazumi.

Kaj pa trenutno pišete?

Pišem dnevnik najbolj zanimivih letošnjih utrinkov. V skoraj telegrafskem slogu, s kamero, ki se premika zdaj na levo zdaj na desno, tu pa tam se pa seveda tudi ustavi ob podobi v prvem planu. To svoje pisanje imam za nekako prehodno stopnjo za vrnitev k bolj povezanemu pripovedništvu.

Še vprašanje o Vaši obletnici, čeprav Vam ni do nje. Kje boste tisti dan, kako ga boste preživeli?

Če bo po mojem, bom kje v hribih. Rad bi na primer bil na Velem polju. Ali pa onkraj Hribaric na stezi, ki pelje skozi pisano cvetje nekje med četrtem in petim triglavskim jezerom. Priznam, da sem tam zmeraj hvaležen usodi, da sem smrti ušel iz objema.

—o—

ŠTUDIJSKI DNEVI SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

Slovenski kulturni klub s sedežem v ulici Donizetti 2 v Trstu bo priredil v dneh od 4. do 6. septembra študijske dni na Sveti gori pri Gorici. Na tridnevnem zborovanju, ki se ga bodo udeležili predvsem člani kluba, bodo obravnavali vprašanja, ki zadevajo njegovo delovanje in v širšem smislu življenje naše narodne skupnosti.

V obravnavi bodo versko vprašanje (Sporočilo o novem človeku, predavatelj V. Kobal, koreferat M. Breclj); narodnostno vprašanje (Narod in narodnost, predavatelj Saša Martelanc, koreferat Tanja Rebuta); družbeno-politično vprašanje (Moderni premiki socialnega vprašanja, predavatelj dr. Matej Poštovan, koreferat I. Jevnikar).

V OCENO SMO PREJELI:

Lucio de Panzera: »Histria terra indimenticata«. Romana del Roiale (Ud'ine). 1973. Strani 13.

»Kana«, hrvatska družinska revija, št. 6. Zagreb.

Aktualnosti

Spet eksplozija na beograjski železniški postaji

V noči od torka na sredo je spet počilo v prostorih za prtljago na beograjski železniški postaji. Po eksploziji je nastal še požar. Po ugotovitvah preiskovalcev je bilo razstrelivo nastavljeno.

Železniška postaja v Beogradu je, kot se zdi sploh »priljubljena« tarča teroristov. Verjetno ji pripisujejo kak simbolni pomen. Že v preteklih letih so se dogodile v tamkajšnji garderobi ali v bližini razne eksplozije, zara-

di katerih je bilo tudi obsojenih več ustašev. Dva sta bila obsojena na smrt, toda enemu od na smrt obsojenih, Miljenku Hrkaču, se je posrečilo, da se je doslej izognil izvršitvi smrtne kazni, ker je bila sedba na prizive njegovih zagovornikov razveljavljena. Zdaj čaka Hrkač na nov proces.

Pozneje so javili, da je novi atentat v Beogradu zahteval eno smrtno žrtev in 7 ranjenih.

2) Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

»Kakšen as? Kakšen šerif?«
»Misiš očeta? Džokija je že dvakrat potegnil iz kaše.«
»Džoki je pa šerif vaše klope, ne « je vprašal Rajko.
»No, vidiš, saj gre,« se je ponorčeval Kiki.
»Ni mi za klope. Ni mi za vajinega Džokija,« je rekel Rajko.

zadevali pešci. Ivo je pojasnil: »Kiki je mislil reči, da pride v Džokijevo družino.«
»Džokijevo? Kdo je Džoki? Ne poznam nobenega Džokija,« je dejal Rajko.
»Kdo je Džoki « je govoril Kiki kot sam s sabo. »As. Šerif. Njegov oče je tudi as, šerif.«

3. Rajko se je napotil proti križišču, onadva pa sta stopala tesno ob njem, vsak na eni strani. »Poslušaj,« je mirno začel Kiki. »Rajko, pride v našo družino!«
»V vašo? Mar nisem v njej « Mimo so vozili vseh vrst avtomobilov, in ko so fantiči stali na pločniku, so se obnje

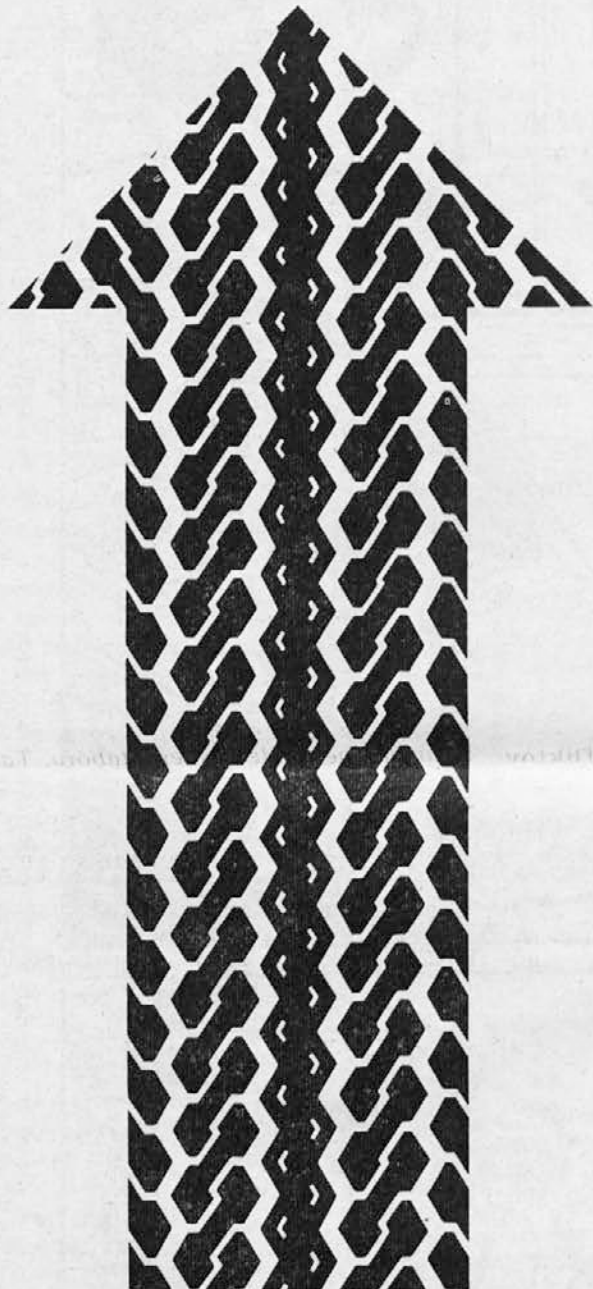
»Ni mi za take klope.«
»Kaj pa ti je kdo storil huđega, Slemšek?«
»Meni nič,« je zamahnil Rajko z roko.
»Nekaj te bo zelo zanimalo,« je jezno vrgel Kiki za Rajkom. Slemšek se je spet ustavil.

»Zakaj si tak, Rajko?« je vprašal Ivo. »Včasih smo se dobro razumeli.«
»Lahko se še zmeraj, če hočeš,« je kratko, med hojo, rekel Rajko.
»Pridi med nas,« je vablivo dejal Kiki.

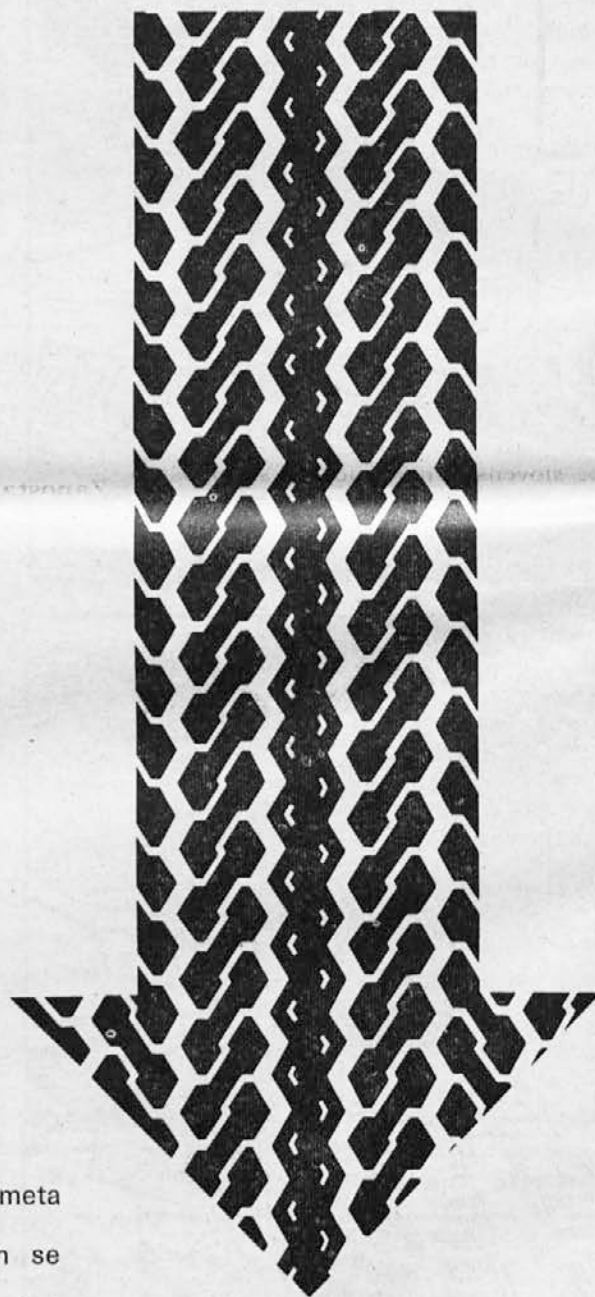
4
»Da nisi reva, Slemšek?« je zbadal Kiki.
»Pusti ga,« je dejal Ivo. »Rajko, ravno zato bi te radi imeli med sabo, ker nisi reva. Potrebujemo športne tipe!«
»Ivo,« je prijateljsko rekel Rajko, »kako da so tebe potegnili noter «

Uresničuje se načrt za sprostitev prometa

**Ulica Rossetti
enosmerna navzgor**

**Ulica Piccardi
enosmerna navzdol**

Prometni problem v Trstu je resen. Občina uvaja, po poglobljeni preučitvi, nove smeri voznega prometa in to predvsem z namenom, da bi bolj izkoristila sedanje ceste. Važne so enosmernice, prave mestne »avtoceste«, po katerih se vozi hitreje in lažje. Te dni se uvedeta dva važna enosmerna prometna tokova, po ulici Rossetti in po ulici Piccardi, za hitro zvezo stanovanjskih četrti s središčem.

Prometne rešitve so pripravljene. Da pa bodo delovale, je potrebno, da občani sodelujejo, držeč se v lastno korist pravil nove prometne ureditve.

Za lažjo vožnjo po Trstu

Tržaška občina, XIII. odsek, prometni oddelek